

ПЛАТФОРМА ЗА ОТВОРЕНУ НАУКУ ДРЖАВНОГ УНИВЕРЗИТЕТА
У НОВОМ ПАЗАРУ

Полазећи од Платформе за отворену науку Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије (акт бр. 119-01-263/2017-14/2 од 09.07. 2018.), као и Акционог плана за спровођење Стратегије научног и технолошког развоја Републике Србије за период 2016-2020. и у складу са чланом (.....) Статута Државног универзитета у Новом Пазару, Сенат Државног универзитета у Новом Пазару на седници одржаној.... усвојио је:

ПЛАТФОРМУ ЗА ОТВОРЕНУ НАУКУ ДРЖАВНОГ УНИВЕРЗИТЕТА
У НОВОМ ПАЗАРУ

Овом Платформом афирмише се концепт отворене науке, који подразумева остваривање и омогућавање отвореног приступа научној литератури, доступност података прикупљених у научним истраживањима, транспарентност научне комуникације и методологије као и развој дигиталне инфраструктуре која ће бити у функцији остваривања наведених циљева. Реализација принципа усвојених у овој Платформи, подразумева пуну заштиту етичких норми, ауторских права и интелектуалне својине. Принцип отворене науке ће се реализовати кроз отворени приступ научним публикацијама и отворени приступ примарним подацима.

**Принципи отворене науке који ће бити спроведени на
Државном универзитету у Новом Пазару**

Усвојена Платформа Државног универзитета у Новом Пазару подразумеваће:

1. *Слободан приступ научним публикацијама*, што треба да омогући да научне публикације и чланци објављени у научним часописима као и тематским зборницима радова, монографије, поглавља у монографијама, саопштења на научним конференцијама као и докторске дисертације те остали подаци који су научно утемељени и који су плод научне методологије и истраживања буду подвргнуте режиму отвореног приступа. То ће подразумевати право сваког

заинтересованог корисника да путем интернета и без финансијских издатака, чита, преузима, чува, штампа и користи дигитални садржај публикација, уз обавезу коректног навођења извора података и информација, као и да садржај користи у складу са припадајућом лиценцом као и прописима о заштити интелектуалне својине.

2. *Слободан приступ примарним подацима.* Ово подразумева право сваког корисника интернета да без финансијских издатака преузима, чува, и дистрибуира примарне податке, односно податке до којих се дошло током истраживања. Ови подаци који ће бити доступни у отвореном приступу, морају бити заштићени стандардизованим лиценцама и морају бити повезани са објављеним публикацијама чији су резултати добијени на основу тих података. Примарни подаци могу се користити, модификовати и надограђивати без обавезе да се за то тражи дозвола њихових аутора или власника, а уз обавезу коректног навођења извора информација као и обавезе коришћења података искључиво у складу са припадајућим лиценцама и законском регулативом, нарочито оном која се тиче заштите права интелектуалне својине. Отворени приступ примарним подацима се неће односити на податке које научноистраживачка организација означи поверљивим, као и на оне податке који се сматрају пословном тајном или се користе у поступцима заштите интелектуалне својине.

Обавезе Државног универзитета у Новом Пазару у складу са усвојеном Платформом

Државни универзитет у Новом Пазару преузима обавезу да успостави систем електронског сервиса (Репозиторијум) који ће омогућити архивирање, трајно чување, јавно презентовање и дисеминацију различитих врста научних резултата а пре свега научних публикација и примарних података. Ово такође подразумева и обавезу ДУНП-а да одреди лица која ће бити задужена за развој и спровођење стратегије успостављања, функционисања и развоја Репозиторијума. Државни универзитет у Новом Пазару ће одредити и администратора Репозиторијума.

Обавезе истраживача у складу са усвојеном Платформом

Истраживачи су у обавези да у Репозиторијум депонују електронске верзије својих публикованих научних радова које су објавили под афилијацијом Државног универзитета

у Новом Пазару, што се нарочито односи на публикације настале као резултат пројеката и програма који су у целини или делимично финансирани од стране ресорног министарства Републике Србије. Ово подразумева и депоновање других дигиталних података и материјала који се односе на научно-истраживачки рад истраживача (примарних података), а који су од користи за научну јавност и могу бити коришћени за друга истраживања, уз поштовање права аутора на адекватно навођење истих.

Интегрални текст објављених резултата биће у отвореном приступу одмах, уколико је то могуће, а у сваком случају 12 месеци од дана објављивања у области природних, медицинских и технолошких наука, односно у року од 18 месеци у области друштвених и хуманистичких наука, на начин како је то прописало Министарство просвете, науке и технолошког развоја.

**Користи концепта Отворене науке и ове Платформе на Државном
универзитету
у Новом Пазару**

Концепт отворене науке ће омогућити:

1. повећану видљивост као и утицај научно-истраживачког рада што ће и самим истраживачима омогућити да њихов рад буде препознатљив и доступан широј научној заједници.
2. да примарни подаци и коришћена методологија, обзиром да ће постати јавна, омогуће научну интеракцију, што ће коначно допринети проверљивости података као и преиспитивању коришћене методологије од стране научне јавности. Све то, допринеће развоју науке.
3. да се коришћењем стандардних међународних бројева као што су: ISBN и ISSN као и перзистентних идентификатора, као што су: DOI, ORCID итд, гарантује одговарајуће признање ауторима, институцијама и финансијерима, те допринети квалитету анализе цитираности.
4. обогаћивању укупног фонда најновијих научних сазнања, ставова и информација.
5. научној јавности доступност података без финансијских утрошака, што науку чини ближом ширем слоју заинтересованих субјеката.

Начин спровођења Платформе отворене науке на Државном универзитету у Новом Пазару

Државни универзитет у Новом Пазару ће усвојену Платформу по свему спровести и придржавати се норми, стандарда и принципа у складу са Платформом за отворену науку Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије (акт бр. 119-01-263/2017-14/2) од 09. 07. 2018. године , као и упутстава које су дати у прилозима овом документу.

Посебним правилником, биће дефинисана процедура спровођења Платформе за отворену науку, којом ће истраживачи на ДУНП бити прецизно упознати са процедурама, поступцима, обавезама и одговорностима које произлазе и ове Платформе.

ПРИЛОГ:

Репозиторијум

Дигитални репозиторијум Државног универзитета у Новом Пазару (у даљем тексту: Универзитет) представља дигитални институционални репозиторијум (у даљем тексту: Репозиторијум), који ће бити успостављен у оквиру информационе инфраструктуре Универзитета и биће доступан на одговарајућој URL адреси. Репозиторијум ће се имплементирати помоћу отворене платформе Dspace-CRIS, која својим интерфејсом омогућује једноставан унос, организовање и претраживање научно-истраживачких садржаја.

Репозиторијум испуњава све техничке услове које прописује Платформа за отворену науку МПНТР и прилагођен је савременим стандардима који се примењују у дисеминацији научних публикација.

Репозиторијум служи за сакупљање, архивирање и дисеминацију научно-истраживачких резултата Универзитета. Садржај и организација Репозиторијума одговарају организационој структури Универзитета, где сваком департману одговара једна главна колекција, која евентуално може садржати и друге колекције. Један документ се може налазити у више колекција.

Корисници Репозиторијума су: наставници и сарадници Универзитета, истраживачи, студенти и административно особље. Одговарајуће Упутство за коришћење Репозиторијума ће бити креирано и доступно корисницима система.

Метаподаци (библиографски подаци) служе за опис депоноване научне публикације и заједно са њом чине један запис у Репозиторијуму. Метаподаци обавезно садрже следеће податке: наслови, имена аутора, наслов часописа, књиге, зборника, издавач, година објављивања, волумен, свеска, пагинација, стандардни међународни бројеви (ISBN и ISSN и сл.), јединствени идентификатори (DOI, ORCID и сл), назив пројекта у оквиру којег је публикација настала, апстракт рада, кључне речи, услови коришћења пуног текста публикације (лиценца).

Златни отворени приступ подразумева непосредно објављивање научне публикације у режиму отвореног приступа од стране самог издавача. Да би покрио трошкове публиковања издавач наплаћује накнаду директно од аутора или, чешће, индиректно од институције у којој је аутор запослен или са пројекта на коме је аутор ангажован. Златним отвореним приступом се сматра и пракса непосредног објављивања у отвореном приступу од стране издавача чак и када се обавља без наплате трошкова објављивања.

Зелени отворени приступ подразумева праксу депоновања рецензираног (post-print) или неречензираног (pre-print) рукописа објављеног рада у Репозиторијум. Комерцијални издавачи, који приступ објављеним садржајима условљавају плаћањем претплате, углавном не дозвољавају да се објављена верзија рада учини јавно доступном, али најчешће допуштају да се рецензирани и/или неречензирани рукописи објављених радова депонују у Репозиторијум након истека тзв. ембарго периода. Подаци о томе која се верзија објављеног рада може депоновати у Репозиторијум, као и подаци о дужини трајања ембарго периода могу се наћи на сајтовима издавача, као и на порталу SHERPA/ROMEO.

МПНТР првенствено подржава депоновање публикованих научних радова у Репозиторијум уз поштовање ауторских права и права уступљених издавачу (Зелени отворени приступ).

У складу са Платформом МПНТР, учесници пројекта које финансира МПНТР имају обавезу да у Репозиторијум депонују: 1) објављену верзију публикације и припадајуће метаподатке; јавни приступ пуном тексту биће омогућен ако се тиме не крше ауторска права и права уступљена издавачу; и/или 2) рецензирани рукопис (прихваћен за објављивање) и припадајуће метаподатке; јавни приступ пуном тексту биће омогућен након истека тзв. ембарго периода који издавач захтева. Ако је у Репозиторијуму омогућен јавни приступ пуном тексту објављене верзије публикације, није неопходно депоновати и рецензирани рукопис.

Ауторска права и права коришћења

Creative Commons licence (<https://creativecommons.org/share-your-work/>) су стандардизоване бесплатне лиценце којима аутор уступа право искоришћавања свог ауторског дела. Лиценцама се дефинишу услови под којима се објављено дело сме користити, а да то не представља повреду ауторског права. Избором једне од седам лиценци аутори одређују на који начин и у ком обиму корисници могу искоришћавати ауторско дело. Овај систем лиценци развила је непрофитна организација Creative Commons и он се данас примењује као стандард у дигиталним репозиторијумима и у издаваштву у отвореном приступу.

Приликом депоновања материјала у Репозиторијуму мора се унети одговарајућа лиценца, и то: 1) ако је аутор истовремено носилац и ауторских права, тада он одабира лиценцу; 2) у супротном, када је аутор пренео права на издавача, аутор мора приликом депоновања публикације у Репозиторијум да наведе лиценцу под којом је публикација објављена.